

Valtuustoaloite kesätyöpaikkojen tarjoamiseksi nuorille vieraslajien torjuntaan

Vieraslajit ovat eliöitä, jotka ovat levinneet uudelle alueelle ihmisen vaikutuksesta. Haitalliseksi vieraslaji tulkitaan silloin, jos leviäminen uhkaa luonnon monimuotoisuutta tai luonnon tarjoamia ekosysteemipalveluita.

Vieraslajit voivat aiheuttaa haittoja mm. syrjäyttämällä alkuperäislajistoa, muuttamalla elinympäristöjä ja häiritsemällä ravintoketjuja. Osa lajeista voi myös aiheuttaa terveyshaittoja tai vahinkoja maa- ja metsätaloudelle, heikentää virkistysmahdollisuuksia tai alentaa kiinteistöjen arvoa.

Haitallisia vieraslajeja on määritelty sekä EU- että kansallisella tasolla. Suomessa laajalle levinneitä haitallisia kasvilajeja ovat esimerkiksi komealupiini, jättipalsami ja kurtturuusu. Ilmaston kuumenemisen ennakkoidaan tuovan Suomeen uusia vieraslajeja ja lisäävän niiden haittoja.

Kiireellisintä vieraslajien poistaminen on luonnonsuojelualueilla ja muissa luonoltaan arvokkaissa kohteissa, kuten perinnebiotoopeissa ja uhanalaisten lajien esiintymien läheisyydessä. Lajeista erityisen tärkeää on torjua niitä, jotka leviävät nopeimmin tai aiheuttavat suurinta vahinkoa luonnolle tai ihmisille. Ensisijainen vastuu vieraslajien torjunnasta kuuluu maanomistajalle.

Suomen ympäristökeskuksen selvityksen Pirkanmaan uhanalaiset lajit ja luontotyypit mukaan maakunnassa esiintyy vieraslajeja runsaasti. Jos Pirkanmaa jaetaan neliökilometrin kokoisiin ruutuihin, havaintoja putkilokasveihin kuuluvista vieraslajeista on tehty 3 250 ruudussa. Näistä yli tuhannessa esiintyy myös jokin uhanalainen putkilokasvi tai perhoslaji ja 440 ruudussa on suojelualue. Tilanteen arviointia vaikeuttaa kuitenkin kattavan seurantatiedon puute.

Haitallisten vieraslajien torjunta on yksi Tampereen luonnon monimuotoisuusohjelman kuudesta päätavoitteesta. Sen tueksi on määritelty neljä alatavoitetta: ennaltaehkäisemme vieraslajien leviämistä Tampereella; torjumme vieraslajeja järjestäytyneesti; vahvistamme asukkaiden ja yhteisöjen roolia vieraslajien torjunnassa; sekä kehitämme vieraslajitiedon keruuta ja hyödyntämistä.

Ohjelmassa todetaan, että vieraslajien torjunnan tehostaminen vaatii lisää voimavaroja. Tähän asti kaupunki on keskittynyt torjumaan jättiputkea, ja muiden lajien torjunta on nojannut pitkälle satunnaiseen vapaaehtoistyöhön.

Vieraslajien torjuntaan tarvitaan laajaa joukkoa toimijoita, kuten valtion ja kuntien viranomaisia, yrityksiä, luonto- ja asukasyhdistyksiä sekä kaupunkilaisia. Vuosina 2018–19 apua saatiin Tampereen työllisyyspalveluiden kautta tulleista kuntouttavan työtoiminnan ryhmistä, joita ohjasi Tampereen Sarka Oy:n kaksi ryhmänjohtajaa. Torjuntaan osallistui parhaimmillaan noin 180 henkilöä. Vuosina 2020–22 yhteistyötä vieraslajien torjunnassa tehtiin Sopimusvuoren yksiköiden kanssa. Tänä vuonna on ollut myös maa- ja metsätalousministeriön osittain rahoittama hanke, jossa kaupunki on tilannut torjuntatöitä Sarkalta.

Kuntouttavan työtoiminnan ja työllistettävien hyödyntämistä vieraslajien torjuntaan kannattaa jatkaa. Yhden lisän työhön voisivat tarjota nuoret kesätyöntekijät.

Vieraslajien torjunta sopii hyvin kesätyöntekijöiden tehtäväksi, kun työ on suunniteltu ja ohjattu kunnolla. Kesätyöntekijät voisivat myös neuvoa kaupunkilaisia ja järjestää asukkaille suunnattuja

talkoita. Terveys- ja turvallisuussyistä työskentely tie- ja rata-alueilla sekä jättiputken torjunta kannattaa luultavasti jättää ammattilaisille.

Nuoria on jo työllistetty vieraslajien torjuntaan kunnissa ympäri Suomea. Esimerkiksi Pietarsaareissa komealupiinia ja jättipalsamia torjui vuonna 2021 viisi nuorta kesätyöntekijää. Liperissä, Polvijärvellä, Tuusniemessä ja Iisalmessa Maaseudun sivistysliitto palkkasi kesiksi 2021–22 paikallisia nuoria vieraskasvien torjuntaan. Lahdessa puolestaan noin sata nuorta on osallistunut vieraslajitalkoisiin, joista korvauksena paikallinen Lions-yhdistys on tukenut nuorten harrastustoimintaa urheiluseuroissa.

Kunnat pystyivät aiemmin hakemaan Kainuun ELY-keskuksen kautta maa- ja metsätalousministeriön rahoitusta vieraslajien torjuntaan. Vuoden 2021 lopulla toteutetulla hakukierroksella rahoitusta myönnettiin yhteensä 580 000 euroa. Valtaosa rahoitetuista hankkeista on osallistanut nuoria. Tampere sai tukea hankkeeseen, jolla torjutaan vieraslajeja kaupungin omilla mailla. Myös ympäristöministeriön Kunta-Helmi-rahoitus voi sopia vieraslajien torjuntaan.

Kesätyöpaikkojen osoittaminen vieraslajien torjuntaan auttaisi sekä työllistämään nuoria että torjumaan luontokatoa. Osallistuvat nuoret saisivat myös mahdollisuuden vaikuttaa ympäristöön käytännöllisellä ja mielekkäällä tavalla.

Me allekirjoittaneet kaupunginvaltuutetut esitämme, että Tampereen kaupunki työllistää tulevina kesinä nuoria vieraslajien torjuntaan.

Oras Tynkkynen

Sofia Julin

Allekirjoittajat:

Mirja Salmijärvi

Ulla Kampman

Milka Hanhela

Ulla-Leena Alppi

Jaakko Stenhäll

Merve Caglayan

Olga Haapa-aho

Johanna Loukaskorpi

Brigita Krasniqi

Antti Hiitti

Jaakko Mustakallio

Hanna Sareila

Matti Helimo